

Souhrnná teritoriální informace:

Čad

Zastupitelský úřad 15. 6. 2021 16:49

Jedná se o zemi přiakreditovanou pro Velvyslanectví ČR v Nigérii.

Čadská republika (République du Tchad) je suchozemským státem bez přímého přístupu k moři. Území celé republiky tvoří převážně polopoušť a poušť. Úrodná půda se nachází pouze na jihozápadě země v úzkém pásmu okolo Čadského jezera a oblasti u hranic se Středoafričskou republikou a Kamerunem. Čad je unitární republikou praktikující prezidentský systém moci s existencí více politických stran. Hlavou státu byl již od 2. prosince 1990 generálporučík Idriss Déby Itno, který byl však dne 20. 4. 2021 byl generál Indris Déby zabit na bitevním poli. Jeho nástupcem byl vybrán jeho syn Mahamat na prozatímní období 18 měsíců. V současné době vládne prozatímní vláda. Nelze vyloučit další vojenské nepokoje, případně vojenský puč.

Základní údaje	
Hlavní město	Ndjamena
Počet obyvatel	16,42 milionů
Jazyk	francouzština
Náboženství	islám 53%
Státní zřízení	prezidentská republika
Hlava státu	Mahamat Déby
Hlava vlády	Mahamat Déby
Název měny	středoafričský frank (XAF)
Cestování	
Časový posun	-1h
Kontakty ZÚ	
Velvyslanec	Marek Skolil
Ekonomický úsek	Mgr. Beata Matusiková, MBA
Konzulární úsek	Mgr. Gabriela Idehen
CzechTrade	ne
Czechinvest	ne
Ekonomika	
Nominální HDP (mld. USD)	13,1
Hospodářský růst (%)	1,1
Inflace (%)	3,1
Nezaměstnanost (%)	N/A

Kapitoly a podkapitoly:

1 Základní informace o teritoriu

- 1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi
- 1.2 Zahraniční politika země
- 1.3 Obyvatelstvo

2 Ekonomika

- 2.1 Základní údaje
- 2.2 Veřejné finance a státní rozpočet
- 2.3 Bankovní systém
- 2.4 Daňový systém

3 Obchodní vztahy s EU a ČR

- 3.1 Obchodní vztahy
- 3.2 FTA a smlouvy
- 3.3 Rozvojová spolupráce
- 3.4 Perspektivní obory (MOP)

4 Kulturní a obchodní jednání

- 4.1 Úvod
- 4.2 Oslovení
- 4.3 Obchodní schůzka
- 4.4 Komunikace
- 4.5 Doporučení
- 4.6 Státní svátky

5 Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

- 5.1 Vstup na trh
- 5.2 Formy a podmínky působení na trhu
- 5.3 Marketing a komunikace
- 5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví
- 5.5 Trh veřejných zakázek
- 5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů
- 5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria
- 5.8 Zaměstnávání občanů z ČR
- 5.9 Veletrhy a akce

6 Kontakty

- 6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu
- 6.2 Praktická telefonní čísla (záchrana, policie, požárníci, infolinky, apod.)
- 6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty

1 Základní informace o teritoriu

Podkapitoly:

- 1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi
- 1.2 Zahraniční politika země
- 1.3 Obyvatelstvo

1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi

Čadská republika (République du Tchad) je suchozemským státem bez přímého přístupu k moři. Nejdelší hranici má Čad se svým východním sousedem - Súdánem (1403 km). Na severu sousedí s Libyí (1055 km), na západě s republikou Niger (1196 km) na jihozápadě s Nigérií (85 km), Kamerunem (1116 km) a na jihovýchodě se Středoafričskou republikou (1556 km společných hranic). Nejasné vytýčení mezinárodních hranic vedlo v minulosti ke vzniku pohraničních incidentů v blízkosti jezera Čad na západě země (společné hranice mezi Kamerunem, Čadem, Nigerem a Nigérií). Území celé republiky tvoří převážně polopoušť a poušť. Úrodná půda se nachází pouze na jihozápadě země v úzkém pásmu okolo Čadského jezera a oblasti u hranic se Středoafričskou republikou a Kamerunem. Tvoří pouhých 3,82 % celkové rozlohy země, plochy se stálou úrodou pak pouze 0,02 % rozlohy. Uměle zavlažované půdy je pouze několik set čtverečních kilometrů.

Čad je unitární republikou praktikující prezidentský systém moci s existencí více politických stran. Ve skutečnosti je moc soustředěna v rukou úzké skupiny kolem prezidenta, který vládne s podporou armády. Prezident stojí v čele vlády, jmenuje ministerského předsedu, se kterým sdílí některé výkonné pravomoci. Vláda je rovněž jmenována prezidentem na návrh ministerského předsedy. Prezident je volen v přímých volbách na pět let. Zákonodárná moc je ústavou svěřena jednokomorovému Národnímu shromáždění, kde zasedá 188 poslanců, jeho členové jsou voleni dvoukolovým všelidovým hlasováním na čtyřleté funkční období. Současná Ústava byla schválena všelidovým referendem ze dne 31. března roku 1996, upravena referendem v roce 2005 a 2013 (žádný limit na počet mandátů prezidenta). Hlavou státu byl již od 2. prosince 1990 generálporučík Idriss Déby Itno (nar. 1952). Na základě ústavy z roku 1996 mohl prezident působit v úřadu pouze 2 funkční období, Déby nechal příslušnou klauzuli ústavy v roce 2005 změnit. Poslední prezidentské volby, ve kterých opět Déby zvítězil, se konaly 25. 4. 2011. Opozice volby bojkotovala, volební účast obyvatel je sporná (dle opozice 15 %, dle Débyho příznivců 90 %). Dne 10. dubna 2016 proběhly další prezidentské volby, v nichž již popáté zvítězil dosavadní prezident Idriss Déby Itno se ziskem 61,56 % hlasů. Šéf opozice Saleh Kebzabo, který obsadil druhou pozici, získal 12,80 % hlasů.

Dne 20. 4. 2021 byl generál Indris Déby zabit na bitevním poli. Jeho nástupcem byl vybrán jeho syn Mahamat, na provizorní 18-ti měsíční období. V současné době vládne prozatímní vláda. V zemi stále vládne nejistota, čeká se další volby v 2022, nelze vyloučit další nepokoje či vojenský puč.

1.2 Zahraniční politika země

Čad je členskou zemí Hospodářské a celní unie zemí střední Afriky (CEMAC – Communauté économique et monétaire de l'Afrique centrale), členy CEMAC jsou Kamerun, Středoafričská republika, Gabon, Konžská republika a Rovnicková Guinea). CEMAC byla vytvořena v roce 1994 a je součástí širšího celku – „Hospodářského společenství středoafričských států“ (ECCAS; navíc sem patří Burundi, Rwanda, Angola, KDR a Demokratická republika Svatého Tomáše a Princova ostrova). Unie je však funkční jen omezeně, existuje nerovnováha mezi pozicemi bohatších a chudších členských států. Uvnitř CEMAC platí například i dohoda o volném pohybu osob v rámci všech členských zemí, v praxi však není aplikována, viz rovněž CEMAC. Čad je členskou zemí rovněž organizace The Community of Central African, Caribbean and Pacific States (EACPS).

Čadské zahraniční vztahy se soustřeďují na regionální bezpečnostní kontext. Zásadním pilířem regionální role Čadu je bezesporu jeho podpora bezpečnostní stability a boje proti terorismu v oblastech Sahelu a Čadského jezera. Stát přispívá k regionálním mírotvorným snahám: Joint Force of G5 Sahel (FCG5S) byl vytvořen jako protiteroristická aliance Burkiny Faso, Mali, Mauretánie, Mali, Nigeru a Čadu na summitu v červenci 2017 v Bamaku; spolek Multinational Joint Task Force (MNJTF) založený v roce 2015 sdružuje Nigérii, Niger, Benin, Čad a Kamerun v boji proti teroristům Boko Haram a čadské jednotky jsou jejím důležitým komponentem.

Čad je významným spojencem Francie a dalších států v boji proti terorismu v sahelském regionu. Francouzsko-čadské partnerství zůstane pravděpodobně i nadále velmi silné. Díky strategickým partnerstvím a kuratele Francie je mezinárodní společenství vůči Débyho režimu shovívavé. Přesto Čad neskrývá svou frustraci z toho, jak, z jeho pohledu, mezinárodní partneři G5S pozitivně diskriminují Mali, v menší míře pak také Burkínu Faso a Niger. Francie zvýšila v roce 2020 počet vojáků působících v Sahelu o 600 dalších vojáků na celkových

5100 mužů a žen, kteří bojují proti místním džihádistickým skupinám. V říjnu, v rámci zasedání rady ministrů G5 oznámil čadský zaminir Amine Abba Sidick vyslání druhého vojenského kontingentu, čítajícího dalších 1000 vojáků, na podporu vojenské koalice států G5 Sahel. Kontingent měl být vyslán již na sklonku roku 2019, čadské jednotky však byly zaneprázdněny boji proti Boko Haram.

Čína zůstane i nadále hlavním ekonomickým lídrem v zemi. Zejména v oblasti ropného průmyslu napomáhá udržitelnosti investic.

Izraelský premiér Benjamin Netanjahu při své návštěvě Čadu v roce 2019 společně s prezidentem Débym oznámili obnovení diplomatických vztahů, které byly přerušeny v roce 1972 během vrcholícího arabsko-izraelského napětí. V roce 2020 nová bilaterální relace pokračovala v podobě čadské delegace v Jeruzalémě. Během návštěvy byla údajně diskutována i možnost otevření čadského velvyslanectví v Jeruzalémě, tato zpráva však byla později dementována čadskou diplomacií (OSN se domnívá, že by se na území Jeruzaléma měla zřízovat diplomatická zastoupení teprve až po vyřešení izraelsko-palestinské otázky).

1.3 Obyvatelstvo

- Počet obyvatel: 16,4 mil
- Hustota osídlení: 8,88 obyvatel /km²
- Ekonomicky činné obyvatelstvo: 5 mil.

Věkové složení obyv.: • 0–14 let 44,7 % • 15–64 let 52,3 % • nad 65 let 3,0 %

Čad je multietnickým státem (cca 200 etnik). Etnické skupiny: Arabové (12,3 %), Sara (27,7 %), Mayo – Kebbi (11,5 %), Kanem – Bornou (9 %), Ouaddai (8,7 %), Hadjari (6,7 %), Tandjile (6,5 %), Gorane (Toubou Daza – 6,3 %), Fitri – Batha (4,7 %), další významnější skupiny: Hausa, Bagirmi, Fulbe, Kotoko, Boulala, Maba. Odhaduje se, že v republice Čad se dlouhodobě zdržuje, často nelegálně, také větší počet Nigerijců, občanů Středoafričké republiky a Súdánců (přesné údaje nejsou k dispozici). V zemi pobývá několik tisíc občanů Francie.

Hlavním náboženstvím v Čadu je islám (vyznává ho asi 53 % populace). Zbytek tvoří křesťané (35 %), animisté (7,3 %) a ostatní domorodá náboženství.

2 Ekonomika

Podkapitoly:

- 2.1 Základní údaje
- 2.2 Veřejné finance a státní rozpočet
- 2.3 Bankovní systém
- 2.4 Daňový systém

2.1 Základní údaje

Ekonomika Čadu je a nadále zůstane orientovaná na zemědělství a komodity bez vyšší přidané hodnoty (na klimatu závislá rostlinná výroba, pastevectví, nerostné suroviny). Zůstane tak velmi zranitelná a závislá na vnějších vlivech. Navíc se potýká s obrovskými problémy (zanedbaná infrastruktura, nepříznivé investiční klima, korupce), které nelze rychle překonat. Čad tak i nadále zůstane jednou z nejchudších zemí světa.

Po recesi 2016-17 pomalé ožívování hospodářské aktivity mělo pokračovat i v 2019, přičemž růst reálného HDP vzrostl na odhadovaných 2,8 % - očekáváme, že ten se bude, v důsledku vývoje v ropném průmyslu, v 2021 postupně zvyšovat na 4,2 %. Nárůst hospodářské činnosti v 2020 táhne zavedení nových technologií těžby v ropném sektoru a otevřením nových polí, což dále zvýší výnosy. Privatizace ropného průmyslu vedla k větším investicím. Privatizace bavlníkové polostátní společnosti CotonTchad société nouvelle v 2018 otevřela cestu ke zvýšení příspěvku tohoto odvětví k hospodářskému růstu země. Očekáváme nárůst produkce bavlny v příštích letech. Bezpečnostní situace spolu s uprchlickou krizí však nadále tvoří vážné překážky rozvoje drobných podniků, dopravy, zemědělství a chovu hospodářských zvířat. To bude částečně kompenzováno zvýšením veřejných investic do stavebnictví a zpracovatelského průmyslu. Rizikem rozvoje by pak bylo další zhoršení bezpečnostních podmínek, které by narušilo přeshraniční obchod, a sucho, které by negativně ovlivnilo zemědělství. Hlavními ekonomickými cíli je zvýšení produkce potravin, diverzifikace hospodářství (rozvoj zemědělsko-potravinářského sektoru), zlepšení zásobování vodou a vytváření pracovních příležitostí. CFA frank zůstane vázaný na EUR sazbou 655,96 a proto bude vůči USD kolísat v souvislosti s vývojem EUR. Inflace se má pohybovat v rozmezí 2,5–3 %. Hospodářskou situaci budou rovněž ovlivňovat krize v okolních zemích (Libyi, Súdánu, Středoafričké republice a Nigérii). Čad se aktivně zapojil do řešení krize v Mali, Středoafričké republice a do bojů proti Boko Haram v Nigérii, obchodní výměna s okolními státy ale těmito krizemi trpí (Nigérie je např. velkým odběratelem hovězího dobytka z Čadu). Inflace by měla v 2021 zůstat nízká částečně kvůli čadskému členství v zóně XAF. Fiskální deficit by se měl v 2021 snížit na 1,6 % HDP. Saldo běžného účtu bude záviset na cenách ropy. Plánuje se restrukturalizace státního dluhu u zemí G20.

V 2020 očekáváme, že nárůst spotřebitelských cen a inflaci v průměru 0,4 %, v souladu s předjímaným nárůstem regionálních cen potravin. Výraznějšímu nárůstu inflace bude bránit zhodnocení XAF vůči USD a pokles světových cen ropy. V 2020 byly hlavními dovozy z Čadu stroje a přepravní zařízení, chemikálie a příbuzné výrobky, potraviny a živá zvířata, různé výrobky a surové materiály, nepoživatelné kromě paliva. Hlavními vývozními produkty Čadu minerální paliva (maziva a příbuzné materiály, surové materiály (nepoživatelné kromě paliv) a strojní a dopravní zařízení.

Ukazatel	2018	2019	2020	2021	2022
Růst HDP (%)	2,4	3,3	-0,9	1,1	2,8
HDP/obyv. (USD/PPP)	1 614,7	1 650,0	1 620,0	1 610,0	1 640,0
Inflace (%)	4,3	-1,0	4,5	3,1	3,8
Nezaměstnanost (%)	1,9	1,9	2,3	N/A	N/A
Export zboží (mld. USD)	3,4	3,5	2,9	3,4	3,8
Import zboží (mld. USD)	2,2	2,4	2,3	2,6	2,7
Saldo obchodní bilance (mld. USD)	1,2	1,2	0,5	0,8	1,1
Průmyslová produkce (% změna)	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
Populace (mil.)	15,5	16,0	16,4	16,9	17,4
Konkurenceschopnost	140/140	141/141	N/A	N/A	N/A
Exportní riziko OECD	7/7	7/7	7/7	7/7	N/A

2.2 Veřejné finance a státní rozpočet

Vývozní příjmy Čadu pocházejí ze 3/4 z ropy, trendy v produkci ropy a ceny zůstanou tedy pro obchodní přebytek Čadu rozhodující. V roce 2019 mírně vyšší produkce kompenzovala klesající světové ceny ropy a odhaduje se, že vedla ke zvýšení výnosů z vývozu. Vyšší vývozní příjmy z bavlny by měly v nadcházejícím období vyvážit další pokles světových cen ropy. V období 2020-21 očekáváme zvýšení dovozních výdajů, což odráží mírně silnější domácí poptávku, která je důsledkem oživení ekonomické aktivity a také vyššího dovozu investičního zboží. Obchodní přebytek vyjádřený v procentech HDP by se tak mohl snížit z odhadovaných 9,2 % v roce 2019 na 7,2% v roce 2021, protože růst dovozu převyšuje růst vývozu.

Očekáváme, že se fiskální schodek v letech 2021–22 sníží, poté, co v roce 2020 dosáhne odhadovaných 3% HDP. Veřejné finance budou i nadále silně záviset na objemech a cenách produkce ropy, přičemž ropa vytvoří přibližně 40% fiskálních příjmů. Tržby z ropy vzrostou v letech 2021–22, což odráží vyšší ceny a pomalý růst produkce.

Očekáváme, že úřady budou i nadále pracovat na diverzifikaci příjmové základny s cílem posílit příjmy, ale pokrok bude pomalý a příjmy z neolejových produktů se budou zvyšovat jen postupně. Očekáváme, že výdaje poklesnou jako podíl HDP v letech 2021-22, ale jen pomalu. Výdaje spojené se zhoršováním bezpečnostních podmínek a plánovanými prezidentskými a legislativními volbami v roce 2021 budou i nadále udržovat vysoké výdaje, stejně jako příliv velkého počtu uprchlíků ze sousedních zemí kvůli regionální nejistotě. Celkově očekáváme, že se fiskální schodek v roce 2021 sníží na 1,6% HDP a v roce 2022 na 1,2% HDP. Deficit bude financován kombinací zvýhodněných půjček za zvýhodněných podmínek a emisí domácího dluhu.

Veřejné finance	
Saldo státního rozpočtu (% HDP)	-1,6
Veřejný dluh (% HDP)	46,3
Bilance běžného účtu (mld. USD)	-0,8
Daně	
PO	40 %
FO	20 - 60 %
DPH	18 %

2.3 Bankovní systém

Bankovní soustava Čadu je kontrolována společnou centrální bankou středoafričských zemí – Banque des Etats de l'Afrique Centrale (BEAC) se sídlem v Yaoundé. Ta dohlíží na činnost bank i v ostatních pěti členských zemích středoafričského integračního seskupení (Kongo, Středoafričská republika, Gabon, Kamerun a Rovnicková Guinea). Centrální banka BEAC emituje oběživo a dohlíží na likviditu uvnitř středoafričské měnové zóny, ve své monetární politice v zásadě kopíruje rozhodnutí Evropské centrální banky. Středoafričský frank je pevně ukotven na Euro, kurz je 655,65 CFA/Euro. Kurz k dolaru kolísá. V roce 1993 vytvořily dále členské země BEAC nadnárodní instituci bankovního dozoru – COBAC (Commission Bancaire de l'Afrique Centrale), která má zvláštní pravomoci pro regulaci činnosti a dodržování disciplíny u všech bankovních institucí integračního seskupení CEMAC. Jako všichni ostatní signatáři smlouvy o vytvoření zóny CFA-franku v Africe (1948) je Čad rovněž povinen držet alespoň 60 % svých zahraničních rezerv na účtu „compte d'operation“, spravovaném v Paříži.

Čadský bankovní systém je prozatím malý a poskytuje pouze základní služby (akreditivy, krátkodobé půjčky, finanční transfery, spoření a výměnu peněz). Úvěry jsou poskytovány na vysoký úrok (až 16–25 % u krátkodobých půjček). Užívání kreditních karet je velmi omezené.

V zemi působí následující významné banky:

- Commercial Bank Tchad (CBT, dříve Banque de Developpement Tchadienne)
- Ecobank
- Société Générale des Banques (SGB)
- Oranbank (dříve Financial Bank Tchad)
- UBA Tchad (nigerijská)
- Banque Internationale pour l'Afrique au Tchad (BIAT)
- Banque Sahelo Saharienne pour l'investissement et le Commerce
- Banque Commercial du Chari (BCC)
- Banque agricole et commerciale (čadsko-súdánská investiční banka)

Tyto banky mají ranking A+/A, tudíž splňují mezinárodní bankovní standardy.

2.4 Daňový systém

Čadský daňový systém se zvolna přizpůsobuje jednotnému systému v rámci zemí CEMAC, je však stále velmi komplikovaný (je hodnocen na 186. místě ze 189 hodnocených zemí) a mění se každým nově přijatým rozpočtem. Dochází ke dvěma extrémům, buď podnikatel díky působení v neformálním sektoru neplatí žádné daně, legálně působící podniky naopak platí přehnaně vysoké daně. Hlavním zdrojem daňových příjmů jsou ropné společnosti. Daňové povinnosti podléhají společnosti v Čadu registrované i pobočky nerezidentních společností. Daň podniková se platí z vytvořeného zisku v Čadu. Fyzické osoby – rezidenti (tuzemci i cizinci pobývající v Čadu déle než 183 dnů v roce) by měli v Čadu platit daň z příjmu na základě celosvětového příjmu. Ostatní platí daň pouze z příjmu v Čadu. Za rezidenta se považuje cizinec, jehož hlavní bydliště nebo ekonomické aktivity jsou v Čadu.

Čadský daňový systém tvoří následující základní přímé a nepřímé daně a sociální pojištění zaměstnanců:

- Daň z příjmu fyzických osob je progresivní podle příjmu v pásmu 20–60 %
- Daň podniková – 40 % nebo 1,5 % z obrátu
- Daň z přidané hodnoty (TVA) – 18 %, vybraná léčiva, lékařské přístroje a pomůcky, brýle, maso a drůbež, mléko, chléb, knihy a časopisy, zařízení pro průzkum ropy, zařízení pro výrobu obnovitelných zdrojů energie, voda a elektřina, cihly a sociální služby mají nulové DPH
Podnikání je zatíženo řadou dalších plateb a odvodů (daň z nemovitostí 10 %, daň z půdy 12 %, daň za obchodní licenci, 1 % obrátu, srážková daň 20 %, daň za učně...). Zaměstnavatel přispívá 16,5% platu na sociální pojištění zaměstnance.

Do budoucna nejsou plánovány zásadní změny daňových sazeb.

3 Obchodní vztahy s EU a ČR

Podkapitoly:

- 3.1 Obchodní vztahy
- 3.2 FTA a smlouvy
- 3.3 Rozvojová spolupráce
- 3.4 Perspektivní obory (MOP)

3.1 Obchodní vztahy

Obchodní vztahy s EU

EU je v Čadu nejvýznamnějším donorem humanitární i rozvojové pomoci, je i jedním z nejvýznamnějších obchodních partnerů Čadu.

V roce 2019 EU země vyvezly z Čadu zboží za 139 milionů EUR, a dovezly zboží za 186 milionů EUR.

V roce 2020 EU země vyvezly z Čadu zboží za 532 milionů EUR, a dovezly zboží za 214 milionů EUR.

Obchodní výměna s EU (mil. EUR)

	2018	2019	2020	2021	2022
Export z EU (mil. EUR)	180,3	184,9	213,8	N/A	N/A
Import do EU (mil. EUR)	388,4	138,8	532,0	N/A	N/A
Saldo s EU (mil. EUR)	208,1	-46,2	318,2	N/A	N/A

Zdroj: Evropská komise

Obchodní vztahy s ČR

O obchodní a ekonomickou spolupráci s ČR je v Čadu zájem. Ten je ale z velké části vyvolán nikoliv současným ekonomickým a mezinárodním postavením ČR, ale těžší spíše z minulého postavení Československa. Za hlavní překážku širší vzájemné ekonomické a obchodní spolupráce lze označit nezájem českých firem, nízká znalost francouzštiny a špatná pojistitelnost exportních úvěrů.

V roce 2020 hlavními vývozními komoditami byly plynové turbíny, obnošené oděvy a procesorové jednotky. Dovážely se zejména náboje, bavlna a polyamidy. Pasivní saldo dokumentuje dlouhodobý větší export než import, na rozdíl od EU, kam se z Čadu vyváží víc.

Obchodní výměna s ČR (mil. EUR)

	2018	2019	2020	2021	2022
Export z ČR (mld. CZK)	0,1	0,1	0,1	N/A	N/A
Import do ČR (mld. CZK)	0,0	0,0	0,0	N/A	N/A
Saldo s ČR (mld. CZK)	-0,1	-0,1	-0,1	N/A	N/A

Zdroj: ČSÚ

3.2 FTA a smlouvy

Smlouvy s EU

Post-Cotonou Partnership Agreement – podepsáno v dubnu 2021 jako pokračování dohody mezi EU a africkými zeměmi. Upravuje mimo jiné ekonomické vztahy a rozvojové otázky.

Economic Partnership Agreements (EPAs): Obchodní režim mezi EU a zeměmi ACP poskytuje těmto zemím unilaterální preference, tj, země mají lepší, zvýhodněné podmínky. Tento režim není formálně v souladu s celosvětově uznávanými pravidly „World Trade Organisation“ (WTO) a při podpisu dohody z Cotonou musely proto ostatní země WTO, kterých se Dohoda netýká, oficiálně signatářům Dohody podmínky WTO prominout. „Prominutí“ podmínek bylo časově omezené a jeho platnost skončila 31. 12. 2007. Již v roce 2005 byla zahájena jednání o Dohodách o hospodářském partnerství – tzv. „Economic Partnership Agreements“ (EPAs) mezi EU a zeměmi ACP.

Smlouvy s ČR

V současné době není mezi ČR a Čadem uzavřena žádná bilaterální dohoda.

3.3 Rozvojová spolupráce

MZV ČR podpořilo v roce 2014 v rámci humanitární pomoci Čadu projekt „Integrovaná zdravotní péče pro matku a dítě v Massakory, Hadjer Lamis region, Čad“, částkou 2 mil. CZK. Projekt realizovali Lékaři bez hranic.

EU je v Čadu nejvýznamnějším donorem. 11. EDF (2014–2020) počítalo s částkou 442 mil. Euro a je zaměřen na potravinovou soběstačnost a rozvoj venkova, management surovinových zdrojů, dobrou správu věcí veřejných (včetně institucí pro rozvoj podnikání a finanční management) a podporu civilní společnosti.

3.4 Perspektivní obory (MOP)

Čadský trh je relativně malý a kupní síle většiny obyvatel velmi nízká. Vývozce by se měl orientovat na celou oblast CEMACu. České zboží se na trhu setká s velmi silnou francouzskou konkurencí a rychle rostoucími dovozy levného čínského zboží.

Prioritními oblastmi (vedle těžby surovin) jsou:

1. **zemědělství** - perspektivní položky jsou potravinářské výrobky zemědělské stroje, zavlažovací systémy a úprava vody, zařízení na zpracování produktů čadského zemědělského sektoru, zejména bavlny
2. **energetika** - vláda hodlá privatizovat zbývající státní společnosti, včetně státních rozvodných sítí elektřiny
3. **stavebnictví**
4. **obrana** .
5. **gumárenský a kožedělný průmysl** - velmi rychle se rozvíjí také průmysl zpracování přírodní arabské gumy a výroby pneumatik a zpracování zvířecích kůží – zde je jistě prostor pro české dodavatele příslušné technologie.
6. **spotřební průmysl** - domácí potřeby všeho druhu, bižuterie, sklo a porcelán, chemikálie, hnojiva, ošacení (včetně second-handu),
7. **telekomunikace** - telekomunikační zařízení,
8. **těžební průmysl** - zařízení na rafinaci ropy, těžební zařízení a
9. **strojný průmysl** - strojní zařízení (i repasované), jednoduché strojní vybavení dílen, , automobily (i ojeté), stavební stroje, , generátory, solární panely,

Nejperspektivnějším odvětvím pro investice zůstává těžba nerostných surovin, energetika (včetně solární a větrné), telekomunikace, hotelové a restaurační služby a zemědělská infrastruktura, dále pak mlynářský průmysl (výroba potravinářské mouky a těstovin), výroba nápojů a potravin a zpracování masa a kůží.

4 Kulturní a obchodní jednání

Podkapitoly:

- 4.1 Úvod
- 4.2 Oslovení
- 4.3 Obchodní schůzka
- 4.4 Komunikace
- 4.5 Doporučení
- 4.6 Státní svátky

4.1 Úvod

Jde o malý trh charakterizovaný velmi nízkou kupní silou obyvatel, tradičně orientovaný na francouzské zboží. Vývozce by se měl orientovat na celou oblast CEMAC. Zákazník se orientuje především na cenu, kvalita zboží je až na druhém místě – stále rostoucí dovozy levného čínského zboží představují významnou konkurenční překážku.

4.2 Oslovení

V prvním kroku je třeba si uvědomit, zda je Váš produkt či služba uplatnitelná na místním trhu. Trh je zde z 82 % čistě proimportní a většina věcí se dováží ze zahraničí. Je důležité mít na paměti, že trh je velmi citlivý na cenu. Hodně zboží se dováží z Číny, které konkurovat nemůžete, ale ve velkém počtu se objevují společnosti, které jsou bohaté a preferují kvalitu. Čaďani jsou hrdým národem, a při jednání proto není dobré jim na vše přitakávat. Cena je důležitá a je vždy na prvním místě. Není dobré cenu extrémně navýšit a následně smlouvat. Jelikož při finální ceně, která je o 25 % či více procent nižší, bude mít klient pocit, a to oprávněný, že jste ho chtěli podvést. Je nezbytné si také uvědomit, že většina dopisů, kde Vám někdo tvrdí, že pracuje pro ECOWAS nebo že má zájem o Váš produkt, bez bližší specifikace, je podvod. S těmito firmami neztrácejte čas. Nejlepší je se do země vydat osobně a navázat kontakty s místními potenciálními zástupci či prostředníky pro prodej vašich produktů. I zde je třeba být opatrný. Nejlepší a z českého opatrnického pohledu a předsudkům vůči Africe je nejlepší, najdete-li si v Evropě firmu, která do Čadu dodává.

4.3 Obchodní schůzka

Pro jednání je primární francouzština. Plánujte cestu mimo období Vánoc a ramadánu. Mějte na paměti etnické, kulturní a náboženské rozdíly země. Velmi obvyklým a častým jevem v Čadu je všeobecná nedisciplinovanost a nedochvilnost. Vnímejte, co se okolo vás děje, buďte obezřetní, opatrní na svůj majetek, dbejte o svou bezpečnost a vyhýbejte se rizikovým situacím. Zjistěte si, kdo je váš obchodní partner, s kterým spolupracujete. Bez kvalitního místního partnera, jenž vám otevře dveře k zákazníkům, se absolutně neobejdete. Lépe si prověřit partnera přes velvyslanectví na místě, aby se předešlo případné podvodné činnosti. Je dobré se s partnerem osobně setkat. Čaďani jsou v obchodním styku velmi sebevědomí a asertivní. Jednání může předcházet dlouhá neformální předehra, během které se klient s chutí pochlubí svými úspěchy. Bohatí či vlivní Čaďani rádi dávají okázale najevo své bohatství (vliv), včetně perfektního oblečení a automobilu. Buďte vlídně sebejistí a sebevědomí, zvláště na svůj nabízený produkt. Dobře prezentujte především sami sebe. Vyžadovaným oblečením během jednání jsou kalhoty a sako. Kravatu mít nemusíte. S alkoholem opatrně, jedná se primárně o muslimskou zemi a podle toho postupovat. Nenechte se uchválet prvotním dojmem, že klient chce vše a ve velkém. Čaďani jsou mistři manipulace a rádi vytváří dojem, že je již obchod sjednán během prvního jednání. Připravte se na neočekávané průtahy a změny v zadání požadavků z jejich strany. V případě schůzek připravovaných na úřadech na pátek je třeba počítat pouze s dopolednem, muslimská část populace je od polední doby na modlitbách a odpoledne už úřady spíše nefungují. Modlitba je obvyklá na veřejných shromážděních, konferencích a někdy před oficiálním obědem nebo večeří.

Při jednání jsou Čaďani velmi sebevědomí a asertivní. Součástí jednání může být velmi zdvořilá a dlouhá předehra, potrpí si na správné titulování (pokud zastávají důležité funkce), na pozornosti a lichotky. Jsou příznivci dlouhých proslovů a sami jsou výbornými a vtipnými řečníky. Vyplatí se vzít v potaz, že páteří společnosti jsou doposud tradiční struktury (i když to nemusí být na povrch patrné) a všechny významnější investice a obchodní případy jsou prosazovány vlivovými skupinami s tradičními strukturami. Potenciální obchodní partner by měl mít na tato struktury vazby. Úřady jsou funkční, ale rozhodovací procesy jsou zdlouhavé a jsou často stimulovány korupcí či zájmy

vlivných skupin. Jednání úředníků může být občas považováno za arogantní, což souvisí s falešným pocitem národní hrdosti a s pocitem důležitosti zastávané funkce. V těchto případech se doporučuje reagovat spíše mírně a nedávat průchod pocitům. Drobná pozornost může chování úředníka změnit. Na silnicích i městských ulicích větších měst, vládní dopravní chaos a pěší pohyb po nigerijských ulicích není příliš bezpečný. Ve srovnání s evropskými standardy je v Čadu (a stejně tak i v jiných zemích západní Afriky) velmi nízká průměrná úroveň technického stavu vozidel.

Složení jednacího týmu záleží na obsahu jednání, o technikáliech jednají povolané osoby, v případě jednání o uzavření smlouvy lze předpokládat účast (obchodního) ředitele. Jedná se o muslimskou zemi, avšak s respektem k ženám, tudíž nezáleží na pohlaví.

4.4 Komunikace

Při plánování obchodního jednání je třeba vzít v úvahu nedochvilnost. Jednání jsou často odkládána a obchodní partneři se na schůzky velmi často vůbec nedostaví. Při přípravě a plánování doby jednání je zpravidla nutné plánovat několikadenní rezervu.

Jednacím jazykem při obchodních jednáních v Čadu je francouzština. Pokud neumíte jazyk, je logické si s sebou vzít tlumočníka.

80 % obyvatelstva je muslimského vyznání, je třeba se odpovídajícím způsobem oblékat a chovat. Rovněž nežertujeme o tématech, která mohou být pro muslimy nevhodná. To platí i o tématech jako sexuální orientace či politika.

Oblečení je buďto tradiční nebo evropské (pro jednání je vždy žádoucí oblek s kravatou). Význam známostí a osobních kontaktů je při uzavírání obchodů zásadní.

Úřady jsou funkční, ale rozhodovací procesy jsou velmi zdlouhavé a jsou často stimulovány zájmy vlivných skupin. Drobná pozornost může chování úředníka změnit, současně je však třeba mít na paměti, že korupce je i zde trestná.

Komunikovat lze emailem i telefonicky, velice populární je Whatsapp a další moderní komunikační technologie. Pro obchodní vztahy lze velice doporučit osobní setkání.

4.5 Doporučení

Je třeba zdůraznit, že Čad dnes dává přednost investicím do výroby před pouhými dovozy, které se snaží (alespoň v některých odvětvích) omezovat. Základní podmínkou úspěchu na trhu je cena výrobku a dlouhodobá aktivní exportní strategie zaměřená na tuto zemi a trvalá přítomnost v zemi. Na opravdu dobrý kontrakt nelze čekat v ČR. Spolupráce s místním zástupcem nebo v Čadu registrovanou firmou (dovozcem) je velkou výhodou, ale i tyto osoby je třeba vyhledávat aktivně, nejlépe osobně přímo na místě. Velmi častým požadavkem (zejména u strojů) je možnost vidět vzorek v chodu v Čadu – konkurenční výhodu mají v tomto případě firmy, které mají v zemi zastoupení a mohou zařízení ihned nabídnout.

Čeští výrobci narazí na velmi silnou a velmi rychle rostoucí konkurenci francouzských, indických, čínských, kterých na místním trhu působí tisíce. Vzhledem ke složitosti místního obchodního prostředí je nanejvýš důležité vyjednat detailně všechny aspekty obchodní smlouvy (nejlépe s pomocí místního právního zástupce). Před uzavřením smlouvy je třeba partnera pečlivě prověřit specializovanou firmou (due dilligence).

4.6 Státní svátky

- 1. ledna (Nový rok)
- 1. března (Národní den smutku)
- 1. května (Svátek práce)
- 25. května (Den Afriky)
- 11. srpna (Den nezávislosti)
- 1. listopadu (Svatodušní svátky)
- 28. listopadu (Den republiky)

• 1. prosince (Den svobody a demokracie) dále Velikonoční pondělí, 1. svátek vánoční (25. prosince), Eid al-Adha, El am Hejir (nový rok), Mawlid alNabi (narození Proroka), Eid al-Fitr (konec Ramadánu)

Volné dny: neděle

Obvyklá otevírací doba obchodů (supermarketů) je od 9:00 do 12:30 hodin a pak od 15:30 do 19:00 hodin, v sobotu do 12:00 až 13:00 hodin. Tržišťe jsou otevřena většinou od 8:00 do 18:00 hodin.

Otevírací doba provozoven veřejných služeb, centrálních úřadů a bank je pak od 8:00 do 15:30 hodin, v pátek do 12:00 hodin (většina bank je otevřena i v sobotu). Lékárny jsou otevřeny od 8:00 do 20:00 hodin (N'Djamena).

5 Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

Podkapitoly:

- 5.1 Vstup na trh
- 5.2 Formy a podmínky působení na trhu
- 5.3 Marketing a komunikace
- 5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví
- 5.5 Trh veřejných zakázek
- 5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů
- 5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria
- 5.8 Zaměstnávání občanů z ČR
- 5.9 Veletrhy a akce

5.1 Vstup na trh

Situace v Čadu je pro české vývozce komplikovaná z mnoha důvodů. Vedle faktorů, působících ve všech zemích oblasti (velmi nízká kupní síla, geografická vzdálenost, pracnost případu, nedůvěra v serióznost partnera, korupce...) existují i specifické faktory jako např. orientace na tradiční (především francouzské a arabské) dodavatele a neexistence smluvní základny. Navázání vztahu s místním spolehlivým partnerem (dovozcem, distributorem, zástupcem) je základní podmínkou úspěšného obchodu. Zboží je do Čadu dováženo nákladními auty přes přístav v Douale. Doba transportu se může protáhnout i na měsíce. Zboží denní potřeby je v Čadu většinou prodáváno v malých obchodech a na trzích, kterých je velké množství nebo přímo na ulici (80% tvoří neformální sektor). Obchody a supermarketky existují pouze ve velkých městech. Přímý osobní styk s klientem a cena je základním předpokladem prodejního úspěchu. Nejlepší strategie vstupu na trh je prostřednictvím místního agenta nebo distributora znalého jazyka a místních obchodních zvyklostí, který pracuje buď na bázi provizních smluv „ad hoc“ nebo na dlouhodobém smluvním základě. Nejvhodnější pro dodavatele je nalezení bonitního partnera, který by pracoval na svůj účet a sám nabízené zboží hradil při jeho odběru. Při větších objemech lze uvažovat o otevření prodejního zastoupení či pobočky. Osvědčují se formy obchodních „joint-venture“ mezi domácími odběrateli a zahraničními dodavateli. Pro jakýkoliv větší případ je zásadní, aby měl místní zástupce dobré kontakty na místní administrativu. Vzhledem k množství podvodů je vždy důkladné prověření partnera (due dilligence). U dodávek strojů a složitějších zařízení zákazník obvykle očekává dostatečnou zásobu náhradních dílů a servis. Vzhledem k tomu, že jde o zemi bez přístupu k moři, je dovoz zboží do země poměrně složitý proces. K dovozu/vývozu musí mít firma registraci vydávanou ministerstvem obchodu a průmyslu.

Český vývozce musí dovozci v Čadu dodat faktury ve čtyřech exemplářích, pokud možno ve francouzštině nebo jiném světovém jazyce, ale s přiloženým francouzským překladem a popisem zboží. Všechny faktury musí obsahovat jména dodavatele a příjemce zboží, název zboží, jednotkovou a celkovou cenu a údaje o množství. Jednotková a celková cena musí být uváděna v paritě CIF, se specifikovanou hrubou a čistou hmotností a prodejními podmínkami. Dále je třeba dokládat osvědčení o původu zboží (2 kopie) vydaný průmyslovou a obchodní komorou v zemi původu, lodní nákladový list (Bill of Lading), nebo letecký nákladový list (Air Waybill), balící listy (Packing List).

Dovozní cla ze zemí mimo společenství CEMAC jsou odvozena od cen v paritě CIF. Převážná část musí být hrazeno dovozcem na úseku mezi domovským a kamerunským přístavem Douala a čadskou suchozemskou hranicí. Pojištění lze získat u čadské vládní agentury Star Nationale, nebo u její korespondenční pojišťovací společnosti v Paříži (Faugere and Jutheau). • základní výrobky (léky, vakcíny, zdravotnické vybavení, rýže a mouka) – sazba je 5 %, suroviny a základní zařízení – sazba 10 % • polotovary (zejména většina dovážených potravinářských výrobků, nástroje, pneumatiky) – celní sazba je 20 % • běžné spotřební zboží (konzervované potraviny, elektronika apod.) – sazba 30 % Na luxusní zboží se vztahuje tzv. doplňková daň (droit d'accise sur taxe) ve výši 20–30 % – patří sem např. televizory, audio-vizuální technika, klimatizační jednotky, automobilové radiopřijímače, CD přehrávače, pivo, alkoholické nápoje, šperky, kosmetika, cigarety. Na dovážené osobní automobily se vztahuje zvláštní daň ve výši 51 %. VAT činí 18 % (s výjimkou základních komodit (chléb, léky, mléko, maso, drůbež...) a zboží s původem v zemích CEMAC). Dovoze rovněž platí tzv. statistickou daň 2 % a solidární daň CEMAC ve výši 1,45 % CIF.

Neexistují předpisy ohledně označování zboží, doporučuje se návod ve francouzštině nebo arabštině. Totéž se týká označování potravin – datum výroby a expirace bývá kontrolováno. Zboží by mělo splňovat evropské/francouzské normy. Exportní hodnota zboží se určuje v paritě FOB. Exportovat může firma, která má registraci ministerstva obchodu a průmyslu. Na vybrané komodity je potřebná vývozní licence (např. dobytek, kůže, arabská guma). Licenci vydává ministerstvo financí a její vydání podléhá odstupňovaným poplatkům. Certifikát původu vydává pro vývozce obchodní komora CCIAMA.

Do Čadu je bez svolení příslušného ministerstva zakázáno dovážet zbraně, munici a výbušniny a nebezpečné chemikálie, dále pornografii, drogy, narkotika, dřevěné uhlí a plastové sáčky a tašky. Dovoz živých zvířat je možný pouze s mezinárodním nebo národním očkovacím průkazem a s kompletně provedeným očkovaním. Speciální povolení ministerstva zdravotnictví je vyžadováno pro dovoz léků.

5.2 Formy a podmínky působení na trhu

1. ledna 1998 vstoupila v platnost dohoda mezi 15 africkými zeměmi měnové CFA-zóny (a Guineou), nazvaná OHADA (Organisation pour l'Harmonisation du Droit des Affaires en Afrique), která podporuje rozvoj afrického hospodářského společenství, společnou obchodní politiku a garantuje obchodníkům a investorům právní jistotu a kompatibilitu. Čad přistoupil k dohodě OHADA a zdejší obchodní právo se až na výjimky neliší od evropského (francouzského). Domácí i tak zahraniční firmy mohou fungovat jako mimo jiné jako pobočka (succursale), Société a Responsabilité Limitée“ (SARL – spol. s r.o.) nebo „Société Anonyme“ - platí pouze určité základní odlišné požadavky na výši minimálního kapitálu (SARL 1 mil FCFA, SA 10 mil FCFA). Zahraniční společnosti registrované v Čadu jsou považovány za tuzemské subjekty a mají podle zákona stejná práva a povinnosti jako místní společnosti. Pro jejich registraci platí rovněž stejné předpisy a pravidla. S výjimkou sektorů důležitých pro národní bezpečnost neexistuje žádný limit na podíl zahraničního kapitálu ve firmě. Pravidla pro zřízení kanceláře jsou kodifikována v obchodním zákoníku a prováděcích předpisech, procedura je v zásadě podobná jako v ČR. Společnost se zakládá na ustavující valné hromadě, kde se sejdou zakládající společníci, nebo jejich zástupci (plná moc ověřená českým notářem ve francouzštině popř. s úředním překladem, v případě fyzických osob kopie pasu nebo OP, v případě právnických osob výpis z OR opatřený překladem). Základní jmění se vloží na účet v bance. Společenská smlouva musí mj. obsahovat přesné jméno a sídlo firmy, právní formu, základní kapitál, datum založení, jména všech statutárních zástupců. Podpůrné dokumenty je třeba opatřit úředním překladem do francouzštiny. Dokumenty se v Čadu obvykle sepisují francouzsky. Společnost následně kontaktuje místní obchodní komoru (Chambre de Commerce) (vyžadována je kopie společenské smlouvy ověřené notářem, deklaráce o bezúhonnosti, ověřená kopie OP či pasu společníků, u cizinců i povolení k pobytu, doklad o uložení základního jmění v bance (výpis z účtu), fotografie společníků), která kontaktuje Agence Nationale des Investissements et Exportations (Guichet Unique). Ta pak zařídí registraci v registru firem, sociálního, zaměstnaneckého a daňového úřadu. Posledním krokem je získání licence u ministerstva obchodu. Založení společnosti musí být veřejně publikováno. Doporučujeme zakládat firmu pomocí místního právníka se znalostí jazyka a francouzského obchodního práva.

5.3 Marketing a komunikace

Vzhledem k omezené infrastruktuře v zemi má největší význam reklama v některém z místních jazyků prostřednictvím rozhlasu. Reklama v TV je účinná pouze ve velkých městech. Místní denníky a týdeníky rovněž přijímají inzerci, vzhledem k nízké vzdělanosti má ale pouze omezený dopad. Je třeba vzít do úvahy, že Čad je zemí s převažující relativně konzervativní muslimskou populací. Místní odběratel rovněž obvykle požaduje, že mu zahraniční partner dodá dostatek propagačních materiálů ve francouzštině. Ve větších městech jsou běžné reklamy na billboardech. PR agentury nejsou. Vzhledem k muslimskému zaměření a tudíž konzervativnímu vidění světa v marketingu doporučujeme používat klasický, nikoliv kontroverzní přístup.

5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví

Práva musí být registrována v místě a vynucována podle místních zákonů. Majitel ochranné známky by ji měl v Čadu registrovat (u ministerstva obchodu a průmyslu). Čad přijal zákony vyhlášené African Intellectual Property Office (OAPI se sídlem v Yaoundé), která si klade za cíl m.j. ochranu patentů. Jako člen OAPI přijal Čad řadu závazků vyplývajících z mezinárodních smluv na ochranu patentů, duševního vlastnictví, včetně Pařížské a Bernské dohody. Jako člen WTO je Čad signatářem dohody TRIPS. Čad je rovněž členskou zemí WIPO (World Intellectual Property Organization). Navzdory účasti v těchto mezinárodních konvencích bylo dosud uděláno velmi málo pro zastavení prodeje pirátských hudebních nahrávek, videokazet, počítačového softwaru, léků, ošacení atd. Vláda Čadu řeší základní existenční problémy obyvatel, ochrana duševního vlastnictví nepatří mezi její priority. Bránit se lze preventivně smluvním ošetřením či postupem aplikovaným v jiných zemích vývozu s rizikem zneužití duševního vlastnictví.

5.5 Trh veřejných zakázek

Veřejné zakázky (tzv. tendry) jsou publikovány v denním tisku a dohlíží na ně ministerstvo pro infrastrukturu a státní zakázky spolu s útvarem pro veřejné zakázky u premiéra. I přesto bývají upraveny „na míru“ předpokládanému vítězi. Ani v Čadu nelze vstoupit do soutěže o

větší tendry bez přípravy a průzkumu terénu, znalostí místní konkurence a poměrů. Účast v zakázkových soutěžích vyžaduje dlouhodobé sledování situace s nutným předběžným lobováním na příslušných centrálních úřadech a zajištěním relevantních informací ještě před oficiálním vyhlášením podmínek tendru. To bez stálé přítomnosti na místním trhu není prakticky možné. Z čehož vyplývá, že i když je tendr publikovaný, je prakticky rozhodnuto o jeho vítězi.

5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů

I v Čadu má dobře sepsaná obchodní smlouva (nejlépe místním právníkem) zásadní důležitost pro předcházení a řešení obchodních sporů, je vždy třeba důkladně prověřit, s kým smlouvu uzavíráme (due dilligence). Ve smlouvě vždy specifikovat místo řešení sporů, Čad rozhodnutí cizích soudů a arbitráží uznává. Obchodní spory v Čadu řeší obchodní soudy. S řešením sporů jsou však obvykle spojeny vysoké náklady a vynutitelnost práva je velmi obtížná a zdlouhavá. Proti místnímu subjektu bude cizinec vždy v nevýhodě. Dále je vždy třeba plné znalosti francouzského práva a procedurálních zvyklostí. Zásadně se doporučuje řešení sporu dohodou pro zabránění dlouhému a nákladnému dohadování a mimosoudní vyrovnání. Čad respektuje mezinárodní arbitráž při řešení sporů mezi zahraničními investory a státem - je členem Mezinárodního centra pro řešení investičních sporů. Čad je členem WTO, podepsal také konvenci, připravenou organizací OHADA, která uvádí do souladu právní normy patnácti členských zemí v oblasti řešení obchodních a investičních sporů a bankrotů. Čad je rovněž členem agentury MIGA. V každém případě doporučujeme zakomponovat do kontraktu ustanovení, na základě kterého by případně arbitrážní řízení probíhalo mimo Čad.

Právní a podnikatelské prostředí v Čadu je hodnoceno jako nejobtížnější na světě, cizinec je vždy v nevýhodě. Pohledávky a finanční plnění jsou díky pomalým a zkorumpovaným soudům obtížně vymožitelné. Při platbách za zboží nutno vyžadovat platbu předem nebo hotově při předání zboží v ČR, případně neodvolatelný akreditiv jinak má exportér malou naději na získání svých peněz. Splatnost faktur 1- 6 měsíců.

5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria

Čad patří k zemím, se kterými je zaveden vízový režim a k cestě do této země je potřeba mít příslušné vízum (třicetidenní turistické vízum lze získat bez pozvání, devadesátidenní business-vízum na základě písemného kontraktu s čadským partnerem).

V České republice není čadské velvyslanectví a o vízum je třeba žádat na velvyslanectví Čadské republiky v Moskvě, konzulárně pokrývajícím ČR:

Embassy of the Republic of Chad

Akadémika Pilouguina 14/3, Apt. 895-896

117393 Moskva

tel.: 007495-936 17 63, 936 17 66 fax: 007495-936 11 01

e-mail: pts249@ipc.ru

úřední hodiny: Po-Pá, od 09:00 do 16:30

Lze se pokusit požádat o vízum i na velvyslanectví Čadu v Berlíně či Paříži, nelze vyloučit odmítnutí.

Ambassade du Tchad au Berlin

Lepsiusstrasse 114, 12165 Berlin tel.: (0049)-3031991620 fax: (0049)-30319916220

e-mail: contact@ambatchadberlin.com

Ambassade du Tchad a Paris

65, rue des Belles Feuilles, 75116 Paris tel.:+33-1 45.53.36.75 Fax: +33-1 45.53.16.09

E-mail: ambassadedutchadparis@wanadoo.fr

Velvyslanectví ČR v Abuji doporučuje, aby byl cestující do Čadské republiky očekáván na letišti místním obchodním partnerem, nebo jinou seriózní osobou znalou místních poměrů. Je přísně zakázáno fotografovat vojenské a vládní objekty na celém území státu. Letecky je možno do Čadu cestovat linkou Air France z Paříže, Turkish Airlines z Istanbulu, Royal Air Maroc z Rabatu, Egypt Air z Káhiry, Air Senegal z Dakaru, Air Ivoire z Abijanu, Ethiopian Airlines z Addis Ababy. Letecká společnost ASKY zabezpečuje spojení mezi hlavními městy západoafrických a

středoafričských států.

Před cestou do zemí západoafričského regionu by měl každý cestovatel navštívit odborného lékaře – specialistu na tropické choroby (v Praze například Klinika geografické medicíny Královské nemocnice Vinohrady, nebo Centrum cestovní medicíny), kde lze absolvovat všechna doporučená očkování - proti žluté zimnici (povinné, potvrzení může být vyžadováno na letišti), žloutence typu A i B, břišnímu tyfu, meningitidě, choleře a tetanu. V Čadu hrozí nebezpečí rychlé dehydratace, je třeba striktně dodržovat pitný režim. Proti malárii očkování neexistuje. Pro krátkodobý pobyt je doporučována předběžná profylaxe antimalariky, přičemž na jednotlivé léky se po čase vytváří rezistence. Proto je nutno typ použitého antimalarika konzultovat před odjezdem se specialistou na tropické nemoci. Mezi běžná antimalarika patří např. Lariam a Malaron. Při výskytu sebemenších příznaků jakékoliv nemoci (chřipky, angíny, bolesti hlavy, pocity únavy) je nutno navštívit nejbližší nemocnici a nechat si udělat malarický test. Ten je velmi jednoduchý (odběr vzorku krve z polštářku prstu na ruce) a rychlý – trvá cca 15 minut i s rozbohem krve. Léky proti již probíhající malárii jsou v Čadu volně v prodeji a jsou účinné – nemoc ustoupí během dvou až tří dnů. Zásadní je nenechat nemoc rozvinout (inkubační doba malárie je cca týden) – pak může mít velmi vážné následky. Rovněž lze doporučit, aby si cestovatel koupil v cílové zemi jedno balení místních protimalarických léků a vzal si ho zpět s sebou do ČR. Vzhledem k inkubační době se malárie může projevit až po návratu zpět do vlasti a s jejím výskytem a tedy i léčením by mohly být v ČR problémy. Oblasti se zvýšeným rizikem pro cizince – vhodnost návštěvy s ohledem na politickou či jinou situaci v zemi Hlavní bezpečnostní rizika plynou z krizí v okolních zemích (Libyi, Středoafričské republice, Súdánu a Nigérii). Čad kvůli přílivu uprchlíků ze Středoafričské republiky v květnu 2014 uzavřel svoje hranice s touto zemí. Útoky Boko Haram na severu Nigérie ohrožují příhraniční oblasti Čadu, ale i strategicky významné silniční spojení vedoucí z Čadu do Kamerunu. Vzhledem k současné bezpečnostní situaci se proto nedoporučuje cestovat do všech příhraničních oblastí s výše uvedenými zeměmi, zejména pak okolí Čadského jezera, kde probíhají bojové operace proti Boko Haram. Při cestě do pouštních oblastí je třeba mít speciální povolení místních úřadů.

Vodu z vodovodu doporučujeme nepít, balená voda je lehce dostupná. Auto si lze pronajmout velice jednoduše při příletu, nebo si domluvit dlouhodobější použití taxi. Hotely si rezervujte ty neznámější - jsou sice drahé, ale zajistí vám evropský standard služeb a zejména bezpečnost. Platební karty fungují v hotelech a restauracích evropského střihu, pro drobnější platby, např. taxi je dobré mít místní měnu - směnit lze na letišti nebo v hotelu.

Před cestou je proto doporučováno informovat se o aktuální bezpečnostní situaci v konkrétní oblasti, případně i informovat ZÚ Abuja o předpokládaném místě pobytu prostřednictvím dobrovolné registrace DROZD. Stejně jako všude jinde v subsaharské Africe, i v Čadu velmi rychle roste klasická kriminalita, a to zejména ve městech. ZÚ Abuja zásadně nedoporučuje pohybovat se bez doprovodu, pěšky, ve večerních hodinách a v noci. Přesuny vozem je nutno provádět za světla, jízda v noci je riskantní (banditismus, neoznačené silnice, neosvětlená vozidla, stáda skotu na silnici aj.), vůz je třeba za jízdy zamykat. Rovněž se nedoporučuje nosit u sebe vysoké částky peněz nebo drahé věci.

5.8 Zaměstnávání občanů z ČR

Podle dostupných údajů mohou být pouze 2 % zaměstnanců zahraničního původu. Firmy mohou požádat úřad práce (ONAPE) o povolení výjimky, pokud prokáží, že na dané místo není dostupná čadská pracovní síla s příslušnou kvalifikací. Zaměstnavatel musí pro budoucího zaměstnance získat svolení zaměstnat cizince a pracovní povolení na ministerstvu práce, to je vydáváno na jeden rok. K tomu je třeba předložit pracovní smlouvu. Na základě pracovního povolení může zaměstnanec žádat o pracovní a výjezdové vízum a rezidentní kartu. Zaměstnávání se řídí zákoníkem práce, který vychází z francouzského vzoru. Velmi silně chrání práva zaměstnanců (m.j. zakotvuje právo na kolektivní vyjednávání, způsob řešení pracovních sporů, zavádí kolektivní smlouvy, 39 hodinový pracovní týden, příplatky za práci přesčas, podmínky práce žen a mladistvých, povinnost ochrany zdraví, minimální mzdu, stanovuje sociální odvody zaměstnavatelů, dovolenou (min. 24 dní) i pokuty za porušení zákona atd. Minimální mzda je cca 60.000 XAF, zdravotní péče nejen cizinců se hraje z ruky, tj. doporučujeme sjednání pojištění v zemi původu.

5.9 Veletrhy a akce

Významné veletrhy a výstavy v teritoriu neexistují.

6 Kontakty

Podkapitoly:

- 6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu
- 6.2 Praktická telefonní čísla (záchranka, policie, požárníci, infolinky, apod.)
- 6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty

6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu

Embassy of The Czech Republic

Gnassingbe Eyadema Str., Plot No. 5,

Asokoro District, Abuja

Tel.: (+234)70 37571096

Fax: vzhledem ke kolapsu pevných linek v hlavním městě ZÚ fax ani pevné linky nepoužívá

E-mail velvyslanectví: abuja@embassy.mzv.cz

E-mail obchodně-ekonomického úseku: Commerce_Abuja@mzv.cz

P. O. Box 4628, Asokoro, Abuja

Federal Republic of Nigeria

Teritoriální působnost ZÚ ČR v Abuji : Nigérie, Benin, Niger, Čad, Kamerun, Rovnicková Guinea, Gabon, Středoafriická republika, Konžská republika, Konžská demokratická republika.

V Čadu nemá zastoupení žádná česká instituce.

6.2 Praktická telefonní čísla (záchranka, policie, požárníci, infolinky, apod.)

Státní zdravotnická zařízení doporučujeme využívat pouze v krajním případě. V Čadu jsou v provozu soukromé francouzské kliniky (doporučit lze International SOS a EuropAssistance) na dobré úrovni. Lékařskou péči nutné platit hotově, je proto nutné sjednat dobré zdravotní přípojištění s příslušným pracovištěm v ČR.

- Policie: 17
- Gendarmarie: 52.46.44
- Hasiči: 18
- ZÚ Francie: +235 22522576, +235 22522578, +235 22523460, +235 22523793
- ZÚ Německa: +235 2516202

6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty

- www.eiu.com
- www.presidencetchad.org
- www.gouvernementdutchad.org/fr
- www.izf.net/affiche_oscar.php?categorie_id=290
- <http://web.worldbank.org/>
- <http://onrtv.td/fr/>
- <http://www.infotchad.com/>
- http://www.alwihdainfo.com/ACTUALITES_r1.html

Internetové adresy významných obchodních a hospodářských komor a podnikatelských svazů

- viz: http://www.infotchad.com/TD_Ministeres.asp, http://www.infotchad.com/TD_Organismes.asp
- Agence nationale des investissements et des exportations (ANIE): www.anie-tchad.com
- Ministère du Commerce, de l'Industrie et de le Tourisme: <http://ministerecommerce-td.org/>
- <https://www.nordeatrade.com/>